

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น” ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของผู้สูงอายุ โดยกำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลัก ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว
3. การศึกษาประชากรตัวอย่าง (Case study) โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษากับผู้นำชุมชนในลักษณะที่เป็นทางการ 1 คน และผู้นำในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ 1 คน เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มผู้นำแบบเป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 ตำบลในพื้นที่อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 146 ราย

และกลุ่มผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ครูอาจารย์ พระภิกษุ ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น จำนวน 74 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งมีโรงเรียนทั้งสิ้น 13 โรงเรียน โดยเลือกสุ่มมา 3 โรงเรียน ๆ ละ 10 คน คือ โรงเรียนชนบทศึกษา โรงเรียนแท่นศิลาทิพย์และวิทยาลัยการอาชีพ

ขอนแก่น และมีวัดทั้งสิ้น 48 วัด โดยเลือกสุ่มมา 4 วัด ๆ ละ 5 รูป และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 34 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 230 ราย ดังนั้น ผู้ศึกษาใช้วิธีการประมาณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ R.V.Krejcie and D.W.Morgan (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2547, น. 129) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ขนาดตัวอย่างจำนวน 84 ราย ซึ่งจำนวนประชากรที่ผู้ศึกษาต้องการทั้งหมด 84 ราย ผู้ศึกษาจึงใช้โดยใช้วิธีการสุ่มแบบการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากเพื่อให้สามารถได้ข้อมูลที่กระจายทั่วทุกตำบลในเขตพื้นที่อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจับสลากเป็นรายโรงเรียน และใช้วิธีการสุ่มแบบไม่แทนที่ (Random without Replacement)

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างเป็นขั้น ดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจผู้นำชุมชนในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ทั้งผู้นำในลักษณะที่เป็นทางการ และผู้นำในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ
2. เมื่อทราบจำนวนผู้นำชุมชนในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่นแล้ว ผู้ศึกษาได้พิจารณากำหนดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ Simple random โดยเอาผู้นำในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่นในลักษณะที่เป็นทางการ 146 ราย และผู้นำในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ 84 ราย รวมทั้งสิ้น 230 ราย และสามารถเก็บจริงได้ 220 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.95

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดสร้างแบบสอบถามขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยกำหนดประเด็นคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Opened-Ended) และปลายปิด (Close-Ended) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งลักษณะของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพหลัก อาชีพรอง ระดับการศึกษาของผู้นำ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน การ

ฝึกอบรม การเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ลักษณะคำถามตอนที่ 1 จะเป็นคำถามปลายปิด ปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การละเมิดทางร่างกาย การละเมิดทางจิตใจ ความรุนแรงด้านวัตถุ การรุกรานสิทธิผู้สูงอายุ การทำร้ายตนเอง และการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

ลักษณะคำถามในส่วนที่ 2 จะเป็นแบบสำรวจ (Check List) ว่า ในอำเภอ ชนบท จังหวัดขอนแก่นมีสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ หรือไม่-มี รวมจำนวน 38 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่มี	ให้	1 คะแนน
มี	ให้	2 คะแนน
ไม่ทราบ	ให้	3 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในครอบครัว

แบ่งกลุ่มคำถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ บทบาทในการป้องกัน บทบาทในการ แก้ไขและบทบาทในการช่วยเหลือ

ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจ (Check List) และคำถามปลายปิด จำนวน 19 ข้อ โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มาก	=	ปีละ 3 ครั้ง	ให้	3 คะแนน
ปานกลาง	=	ปีละ 2 ครั้ง	ให้	2 คะแนน
น้อย	=	ปีละ 1 ครั้ง	ให้	1 คะแนน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการบริหารจัดการปัญหา ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

แบ่งกลุ่มคำถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินสถานะปัญหา ด้าน การวางแผนและการแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ และด้านการปฏิบัติการและการให้ความ ช่วยเหลือ เป็นคำถามปลายปิดจำนวน 16 ข้อ

จากข้อมูลส่วนที่ 4 มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด โดยกาหนดคำตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความคิดเห็นมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
ความคิดเห็นมาก	ให้	4 คะแนน

ความคิดเห็นปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ความคิดเห็นน้อย	ให้	2 คะแนน
ความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน
ความคิดเห็นปฏิบัติ	ให้	0 คะแนน

ส่วนเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นระดับ ดังนี้

ระดับทักษะของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในอายุในครอบครัว แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ความคิดเห็นมากที่สุด ความคิดเห็นมาก ความคิดเห็นปานกลาง ความคิดเห็นน้อย ความคิดเห็นน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์คำนวณจาก

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}}$$

ดังนั้น ระดับของคะแนนเฉลี่ยจะมีขั้นของคะแนน คือ		
1.00 – 1.80	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษานำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมถึงเนื้อหา (Contents validity) และนำแบบสอบถาม (Pretest) ไปทดสอบกับผู้นำชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รวม 25 ราย แล้วนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (Value rability) และความเชื่อมั่นทางสถิติ ซึ่งปรากฏผลดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9318 และข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9067 จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการติดต่อกับผู้นำชุมชนในอำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น และติดต่อขอ เข้าเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้นำชุมชน จำนวน 8 ตำบลในอำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น รวม 220 ชุด โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 2 สัปดาห์ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 220 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean)
3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. การหาค่าทางสถิติ เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และค่า F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การนำเสนอผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น" ผู้ศึกษาจะนำเสนอในรูปของตารางแสดงข้อมูลประกอบการบรรยาย

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้เวลาในการดำเนินการรวมทั้งสิ้น 7 เดือน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนและแผนในการดำเนินการ ดังนี้

รายละเอียดที่ใช้ในการศึกษา เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 สิ้นสุด เดือนเมษายน 2549

